

Esma-i İlahiyenin defineleri keşfetmelisin!

İ'lem eyyühe'l-aziz! İnsanın fıtraten mâlik olduğu câmiyyetin acayibindendir ki: Sâni'-i Hakîm şu küçük cisimde gayr-ı mahdud enva-ı rahmeti tartmak için gayr-ı ma'dud mizanlar vaz'etmiştir. Ve esma-i hüsnanın gayr-ı mütenahî mahfî definelerini fehmetmek için gayr-ı mahsur cihazat ve âlât yaratmıştır. Mesela mesmuat, mubsirat, me'kûlat âlemlerini ihata eden insandaki duygular, Sâni'in sıfât-ı mutlakasını ve geniş şunatını fehmetmek içindir.

Ve keza hardaleden daha küçük kuvve-i hâfızasında öyle bir latîfe-i müdrike bırakılmıştır ki o hardalenin tazammun ettiği geniş âlemde, o latîfe daimî seyr ü cevelan etmekte ise de sahiline vâsıl olamaz. Maahâzâ bazen bu büyük âlem o latîfeye o kadar darlaşır ki âlem o latîfenin karnında bir zerre gibi olur. Ve o latîfeyi, bütün seyahat meydanlarıyla, mütalaa ettiği kitaplarıyla o hardale dahi yutar, yerinde oturur, karnı da ağrımaz.

İşte, insanın mütefavit mertebeleri bu sırdan anlaşılır.

Evet, bazı insanlar zerrede boğulurlar. Bazısında da dünya boğulur. Bazılar da kendilerine verilen anahtarlardan birisiyle kesretin en geniş bir âlemini açar fakat içinde boğulur. Sahil-i vahdet ve tevhide zorla vâsıl olur.

Demek, insanın seyr-i ruhanîsinde çok tabakalar vardır. Bir tabakada, insanlara huzur u tevhid pek suhuletle nasib ü müyesser olur. Bir tabakasına da gaflet ü evham öyle istila eder ki kesret içinde gark olmakla tam manasıyla tevhidi unutmuş olur.

Sukutu suud, tedenniye terakki, cehl-i mürekkebi yakîn, uykunun son perdesini intibah zan ve tevehhüm eden bir kısım medeniler ikinci tabakadaki insanlardandır. Onlar, hakaik-i imaniyeyi derk etmekte bedevîlerin bedevîleridir.